

Պ Ա Տ Ճ Է Ն

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿԻ

ՂԵՀԸՓՈՐ ՀԱՅՐԸՊԵՏԻ ԸԶԴԻՍ

ԿՐՏԻՉ ԾԱՌԱՅ ՔՐԻՍ-
ՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՍԱ-
ՆԵԼԻ ԿԱՄՕՔՆ ԱՍ-
ՏՈՒԾՈՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈ-
ՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՒ-

ՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ, ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ
ՊԱՏՐԻԱՐԲ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ
ԱԹՈՌՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ
ԷԶՄԻԱԾՆԻ.

ՈՂԶՈՅՆ քեզ, Մաքեղական Եկեղեցի
Հայաստանեայց, Թաղէոսի, Բարդուղի-
մէոսի և Գրիգորի աւետարանաւ ծնեալք ի Քրիս-

տոս. աճեալք և զարգացեալք հաւատովք Եստուածաշտուիթեան:

ՈՂՋՈՅՆ քեզ, Մայր Սիօն՝ լեառն Եստուծոյ Երուսաղէմ. եթէ ի քեզ երեւցաւ լոյսն աշխարհի Մարմնացեալ Փրկիչն, նոյն Միածին էջ ի Հօրէն, եզ զհիմն Երարատայ Եկեղեցւոյն լուսակերտեալ սուրբ Էջմիածնի:

ՈՂՋՈՅՆ քեզ, Տուն և Եռաբեւական Եթու Սրբոց Յակովբեանց: Ողջոյն համայն միաբանական ուխտին Հայոց, որ իբրեւ խաչակիր զինուոր տըքնիք և պաշտէք զանօրինական սուրբ տեղիս և ամենայն անձնուիրութեամբ պաշտպանէք զվիճակն Հայոց ցանկալին և նախանձելին համայնից ազանց:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, Կաթողիկոսունք և Պատրիարքունք, որ ընդիս համալծակից Եղբայր էք ի վարել և տանել զպաշտօն Քրիստոսի Եկեղեցւոյն. գիտէք թէ քանի՞ մեծ է պատասխանատուութիւն մեր առաջի մեծ Հովուապետին, զի իւրաքանչիւր ոք ի մէնջ զիւր հօտին համարս ունի տալ:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, հովիւք և Եռաջնորդք փոքրիկ հօտին Հայոց, որ արթուն աչօք հսկէք և արածէք զհաւատացեալ հօտն Քրիստոսի, յիշելով զբան Տեառն թէ՛ «Հովիւ քաջ զանձն իւր գնէ ի վերայ ոչխարաց»:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, վարդապետք Եկեղեցւոյ, որ ուսուցանէք և աւետարանէք զհաւան կենաց մխիթարեցէք, մխիթարեցէք զժողովուրդ, զի լի եղև արտմութեամբ. թողեալ լիցին մեղք իւր, ասէ Եստուած:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, քահանայք Բարձրելոյն Ըստուծոյ, որ մատակարար էք սուրբ խորհրդոյ Եկեղեցւոյն, դաստիարակք և պահապան ընտանեկան Սրբութեան, և գիտէք թէ քանի՞ մեծ է պաշտօն ձեր:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, Սարկաւագունք, որ խունկ արկանէք առաջի Սեղանոյն Ըստուծոյ և մատակարար էք որբոյն և աղքատին. յիշեցէք զՍաղսարկաւագն մեծին՝ Ներսիսի՝ նմանողք լերութեամբ:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, 'Իպիրք, որ քաղցրաձայն երգօք Շարականաց և տաղեց՝ շարժէք զհոգին ջերմեռանդութեան ի ժողովուրդն, պաշտել և սիրել զԸստուած, դուք զվերին սրբաբան դասուցն բերէք զնմանութիւն:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, Հարք և Եղբարք վանական ուխտին, որ պահապան հրեշտակք էք մնացեալ նշխարաց վանորէից, որք յաւերժական պարծանաց յիշատակ են մեր նախնի կրօնաւոր և գրասէր սուրբ հարց:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, վարժապետք և ուսուցիչք. Ձեզ յանձնեալ է ազգային կրթութիւն և դաստիարակութիւն մանկանց ի պէս պէս ուսմունս և գիտութիւնս, որոյ նպատակն է միայն վարել և տանել զմարդիկ ի լաւագոյն կեանս. ոչ միայն ի բարեբաւոյն վիճակս աշխարհի, այլև ի Վերին Քրիստոսի արքայութիւն:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, խմբագիրք Հայոց, որ ճգնիք անդադար յաշխատութիւնս և իբրև հրապարակախօս մունեակի, գրով և թղթով վարէք զժողո-

վորդն ի յառաջգիմութիւն և քաղաքակրթութիւն՝ բանալով զմիտս նոցա ընդունել զլան և խորշել ի վատէն: Օգոյշ, զգոյշ, ջանացէք միշտ ի շինել, զի այս է ձեր սեպուհ պարտիք:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, յօրինիչ մատենագիրք և թարգմանիչք գրոց ի զանազան լեզուաց հեղինակութեանց, զորս օգտակար համարիք բարոյական կրթութեան և ձեռնառու արուեստին գիտութեան:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, Բարերար Մեկենազք, որ քաջալերելով զգրասէր աշխատաւոր մշակն՝ ի լոյս հանէք զնորա վաստակն և ընծայէք ազգին, որով ճոխանան և հարստանան ազքատիկ մատենադարանք Հայոց:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, նախանձաւորք սուրբ Արօնի, եկեղեցասէր, ժողովրդասէր բարեպաշտ Ոգիք, որ շինէք զեկեղեցիս և զգալրանոցս, հաստատելով և պահելով կրօնի և ուսման տաճարս, որով լուսաւորին որդիք եկեղեցւոյ և ժողովուրդն յորդորի յԱստուածապաշտութիւն, որ քան զամենայն ինչ զօրաւոր է:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, ուսանող մանկունք և օրիորդք, եղբարք և քորք, որ ձեռն ի ձեռն տուեալ ի միասին երթայք և գայք ի կրթութեան տաճարն. բարեբաւոտիկ և երջանիկ էք, եթէ հաւասար կրթութութեամբ պատասխեալ միմեանց ձեռն տայք յաւուր պսակադրութեան Ձերոյ ի սուրբ ամուսնութիւն:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, Մայրաքաղաքիք և գաւառական քաղաքացիք, որ պարապիք ի ձեռակերտ ար-

ուեստս և ի շահավաճառութիւնս, որ աշխատ
յառաջ վարել զգործս Ձեր իմաստուն տնտեսու
թեամբ և ճարտարագիտութեամբ, միշտ մրցելո
ւ զարգանալով ըստ պահանջման ժամա նակին:

ՈՂՋՈՅՆ Ձեզ, բնակիչք զաշտա և լ
րանց շինական երկրագործ ժողովուրդ, ո սիրէ
զՏողն և մաճ, զոչխարն և տաւար, դուք ս շխար
բարի և անխարդախ մշակն էք, դուք հա ուղս
որդիք էք նախահօր մերում. գործեցէք զեր կիր
պահեցէք, գիտելով թէ միայն երկիրն է Ձեր և
և զօրութիւն. միշտ ջանացէք անկորուստ պ
այդ հայրենատուր ժառանգութիւն:

Յետ ողջունելոյ զամենայն դասակարգս Ձ
ժողովուրդ Հայոց, դառնամ արդ պատմել Ձ
թէ զինչ արար Տէր ընդ իս և գիտէք արդէն զ
հռչակեցաւ ընդ ամենայն աշխարհ:

Ո՛չ որպէս կամին մարդիկ, այնպէս առնէ Տէր,
այլ որպէս ինքն կամի և ո՛վ կարէ հասու լինել
անքննին խորհրդոց Աորա. զի ո՞ գիտաց զմիտս Տեա
ռըն և ո՞ եղև նմա խորհրդակից թէ խելամուռ ա
րացէ զնա:

Մինչ փոքրիկ և կրտսեր էի ի մէջ եղբարց և
արածէի զիմ փոքրիկ հօտն ի լեառն Ալաբաղայ,
առ հովանեաւ Քրիստոսի Աւագ սուրբ Աշանին,
Ձեռն Տեառն կալաւ զիս, ած յԱրուստաղէմ և կա
ցոյց ի վերայ լերինն Սիօնի, ուր երևեցաւ իմնն
Իժիշկ մարդկութեան և վերանորոգիչ հնացեալ
մարդոյն:

Յերեսուն տմաց անտի մինչև ցեօթանասուն ամն

իրիւ խեցեղէն մի տկար անօթ միշտ վարեալ և
զլորեալ ընդ քարքարուտ ելեւջ առապարս աշ-
խարհի, այնպէս եղէ զի կարծեցին մարդիկ թէ իս-
պառ ջախջախեցայ. և զի՞նչ էր, որ կենդանի պա-
հէր զիս. միայն հեղութիւն, և իսպառ համբերութիւն:

Անդ ի Սիօն մօտ էր նորոգիչ (Բրուան Յիսուս,
որ անդրէն վերստին նորոգեաց զբեկեալ անօթս:
Միանգամ և երկիցս հիւանդացայ յոյժ, այնպէս
թուեցաւ ինձ թէ հասեալ կամ առ դուռն գերեզ-
մանին, և եղէ ես որպէս զոստայն մերձ ի հատա-
նիլ, սիրտ իմ և շունչ գելաւ յիս, լացի և գոչեցի.
ով Տէր, դեռ տարածամէ ասացի, դեռ բազմա-
պատիկ պարտս ունիմ առ Քեզ և առ եկեղեցին,
թոյլ տուր, դարձո՛ղ զոգի իմ, զի կեցից և վճարե-
ցից: Ա՛հ թէ մեռանիմ չմնամ պարտապան առա-
ջի Քո ահաւոր ատենիդ:

Ըուաւ ինձ Տէր և ողորմեցաւ, և յաւել ինձ նոր
կեանս, վերացոյց ի լեռնէն Սիօնի, եզ ի Սիօն Այ-
բարատայ, ի Աթուղիկէ Լջմիածին և ասաց. Որ-
դի մարդոյ, դէտ կացուցի զքեզ տանդ Հայոց և
հովիւ վարատեալ հօտին սուրբ Գրիգորի: Ահա
քեզ և ժամանակ, երթ վճարեա՛ս զպարտս քո:

Խոնարհելով առաջի երկնից Հօր կամաց և մե-
ծարելով զհամազգային միաձայն ընտրութիւնն,
ահաւաստիկ գամ ի վճարել զմնացորդ նուիրական
պարտս իմ, զոր ունիմ առ Եկեղեցին Հայաստան-
եայց և առ ժողովուրդ Հայոց և գիտէ՞ք թէ քա-
նի՞ շատ բազմապիսի և բազմապատիկ են չափ և
կշիռ պարտուցս:

Այլ ես մինչ հասեալ կամ ի ծերութիւն և անցեալ զեօթանասուն ամն, մինչ ձեռս ի վեր կալեալ այլքն ածեն ինձ գօտի, իւ կարացից վճարել զայնչափ պարտս գոնէ փոքրամասն տաղանդին չափով, զոր ինձ աւանդեալ է Տէրն և պահանջէ շահագործել տոկոսիւք և պարզերես կալ առաջի պահանջողին:

Մինչ խոկամ զարհուրիմ ես, ո՞վ Նկեղեցի Հայաստանեայց, որ ընդ ամենայն հեռաւոր աշխարհս սփռեալ կաս տարագրեալ ի հայրենի քո տանէն, չը գիտեմ թէ որպէս կարեմ վարել զհովուական տեսչութիւն իմ: Կի՞թէ նստեալ յԱյրարատ՝ մինչ ի Հնդիկս և յԵւրոպ և այլ հեռավայրս զօրեմ տեսանել զՁեզ: Եւ զիմորդ հնար է ինձ արածել զհօտն սեփական, որ ընդ ամենայն աշխարհս ցիր և ցան կան, անտես յաչաց իմոց և ուր չկարեն հասանել ոտք այցելութեան իմոյ:

Այո, առաքեցայ ես ի լեռնէն Չիթենեաց, այլ չեմ ազատ առաքեալ, չըջել ոչ ի հեթանոսս, այլ յամենայն եկեղեցիս Հայոց, կենդանի բարբառով բարոզել և ուսուցանել, աչօք իսկ տեսանել զցաւս հօտին իմոյ և հոգալ զգարմանն: Այլ զի՞նչ իցէ մարդոյն գարմանն: Եւ թէ զթա՞ծ Սամարացին անցանէր զքե:

Պատի մնայ ինձ միայն, որ ըստ նախնի սովորութեան հօտասէր հովուաց՝ Բնդհանրական գրով և թղթով խօսիլ ընդ ձեզ, ժողովուրդ Հայոց, թէ յերկրի աստ մինչչև մեռեալ իցեմ և թէ յերկինս, զի և անդ կենդանի եմ հոգւով, ուր հոգիք մեր

նախնի սուրբ Հարց կան և աղօթեն վասն ձեր:

Այլ ունիմ ես աչս, որ մօտ են և տեսանեն զՁեզ, նոքա են իմ ընտրելակից եղբարք, Հովիւք և Առաջնորդք իւրաքանչիւր վեճակաց, որ յանձնեալ է ոչ յինէն, այլ Քրիստոսէն. հովուել և յանձանձել, պահել և հաստատել ի հաւատս Առաքելական Եկեղեցւոյն Հայաստանեայց, որոյ հիմն Թաղէոս և Բարդուղիմէոս եղին և զողջ շինուածն ած ի կատար հրաշալի նահատակութեամբ սուրբ Պրիգոր Առաքորիէն:

Գիտէք իսկ և հռչակեցաւ, թէ յաւուր հանդիսի օժման մերում առաջի իջման սուրբ Տաճարին՝ ուխտեցի հաւատարիմ մնալ առ այդ հիմն, և շինուածն առաքելական եկեղեցւոյս Հայաստանեայց և պինդ պահել զաւանդութիւնս մեր նախնի սուրբ Հարց, զգուշանալ չխրամատել զցանկն հայրենի:

Եւ դուք իսկ ուխտակից էք ընդ իս և զնոյն ուխտն ունիք ի ձեռնադրութենէ շնորհաց, անարատ և անաղարտ պահել զկնիքն, որ աւանդեալ է մեզ ի Քրիստոսէ յԱռաքելոց և ի սրբազան Հայրապետաց:

Ուստի կայ և մնայ մեզ ամենեցուն երկիւղածութեամբ ծառայել առաջի Տեառն, զի ունիմք մեք իւրաքանչիւր զմեծ պատասխանատուութիւն ըստ աստիճանի և շնորհաց, որ տուեալք են ի Հոգւոյն պաշտել զեկեղեցին, հոգալ վասն եկեղեցւոյն և թէ յաշխարհի աստ պատրաստի և առաջի մեր Քրիստոսի խաչ՝ յօժարութեամբ կրել և երթալ զհետ զօրագլխոյն, որ ասաց. «որ ոչ առցէ զխաչ իւր և եկեսցէ զկնի իմ» չէ ինձ արժանի»: Հնորհ մեծ է

մեզ, եթէ սիրով և համբերութեամբ կրիցեմք զնոյն խաչ:

Աղօթեցէք վասն իմ, ով գործակից հոգևոր իմ Եղբարք, զի գիտէք թէ խաչն իմ ծանրագոյն է, զոր եղ ի վերայ թիկանց իմոց Եկեղեցին Հայաստանեայց: Այլ թէ դուք զօրավեգ լինիջիք ինձ, որպիսեօք Սիմէօն Աիւրենացին, ես յայնժամ զօրացեալ ի Հոգւոյն՝ բարձեալ զխաչն սիրով, ածեմ ի կատար Գողգոթային:

Եւ ես աղօթեմ վասն Ձեր, զի և դուք զնոյն խաչն համբերատար սիրով բարձեալ երթիջիք զհետ խաչեալ Փրկչին մերոյ, զի անհնարին է մեզ խուսափել ի խաչէն, քանզի ասաց Յիսուս. յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիցիք: Եւ զի՞նչ իցէ նեղութիւն մեր առ նեղութիւն նահատակ նախնեաց:

Իսկ դու Եկեղեցի և ժողովուրդ Հայոց, որ ընտրեցիք զիս հովիւ Ձեզ, ես ապաստան լինիմ աղօթից ձերոց և հաւատամ թէ լսէ Տէր ձայնի աղաչանաց Ձերոց և պահէ զիս վասն սիրելի եկեղեցւոյն իւրոյ:

Աեցից ես վասն Ձեր և դուք վասն Քրիստոսի: Ամէն:

Մ Կ Ր Տ Ի 2

ԿԱԹՈՒՂՈՒԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ.

Գրեցաւ անդրանիկ Կոնդակս օրհնութեան ի 15 Դեկ. 1893 ամի Փրկչական և ըստ առմարիս ՌՅԽԳ ի Մայր Աթոռ Հայաստանեայց ի Ս. Էջմիածին.

Ի Վաղարշապատ.